

Šelak, Bakelyt, Vinyl (polyvinylchlorid, PVC) :

Šelak

V [alkohole](#) rozpustná [organická látka](#), ktorá sa získava zo živcového sekrétu malého červeného hmyzu nazývaného červ šelakový (coccus lacca, laccifer lacca, kerria lacca), ktorý žije v juhovýchodnej Ázii^[1].

Najčastejšie sa používal na konečnú úpravu drevených povrchov nábytku a hudobných nástrojov^[2]. Počas prvej polovice 20. storočia bol šelak základom priemyslu acetátových platní (diskov) so 78 otáčkami za minútu. Postupne ho nahradili syntetické plasty, bakelit a od roku 1938 vinyl.

Tiež ide o:

slangové označenie pre [gramofónové platne](#) z neho vyrobené.

Bakelyt

Fenolformaldehýdový polykondenzát (živica), ktorý v roku 1907 ako prvý pripravil (objavil) belgický chemik Leo Hendrik Baekeland (1863-1944).

Ide o prvú priemyselne vyrábanú umelú hmotu. Bakelyt je totiž prvý vynájdený plast, ktorý si zachováva svoj tvar aj po zahriatí.

Pri jeho masovej produkcii sa bakelit sa vyrábal z fenolu a formaldehydu a používal vo všetkých oblastiach priemyselnej výroby. Z bakelytu sa začali vyrábať [rádia](#), telefóny, elektrické izolácie...

Vinyl (polyvinylchlorid, PVC)

Syntetický materiál, ktorý sa vyrába z etylénu^[3] a chlóru^[4].

Vinyl je tretí najpoužívanější plast na svete. Vyše 50 % vyrobeného polyvinylchloridu sa používa v stavebníctve^[5], kde nahrádza tradičné stavebné materiály, ako drevo, betón alebo keramika. Ďalej sa používa na výrobu obalov, káblov, infúzných setov, hračiek, gramofónových platní a podobne.

Tiež ide o:

slangové označenie pre gramofónové platne z neho vyrobené.

Vinyl pre chemikov:

Syntetický polymér vyrobený polymerizáciou vinylchloridu. Chemicky je to termoplastický materiál, čo znamená, že sa môže opakovane taviť a formovať pri vysokých teplotách. Jeho chemický vzorec je $(C_2H_3Cl)_n$, kde „n“ predstavuje počet opakujúcich sa jednotiek v polyméri.

^[1] Indonézia, Srí Lanka.

^[2] Ide o jednu z najstarších používaných povrchových úprav, pretože rýchlo schne, dobre chráni a má dlhú životnosť.

^[3] Nachádza sa v surovej rope.

^[4] Nachádza sa v bežnej soli.

^[5] Vyrábajú sa z neho okná, kanalizácie, podlahy.